

Onderzoekers pleiten voor nieuwe aanpak

“Het beleid houdt te weinig rekening met de dynamiek van gezinnen”

“Het woonbeleid en de ontwerpers zien het gezin nog te veel als een statisch gegeven”, zeggen Dirk Luyten en Kathleen Emmery, onderzoekers van het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen en auteurs van het boek ‘De sleutel past niet meer op elke deur’. “Het beleid houdt te weinig rekening met de dynamiek van gezinnen.” Sommige SHM’s spelen daar echter wel al op in.

TEKST TINE HENDRICKX, WOORDVOERDER
FOTO GERY SPIRINCKX

Het traditionele gezin – twee partners met twee kinderen – behoort steeds meer tot het verleden. Gezinnen zijn vandaag dynamisch, flexibel en divers. Alleen wonen ze vaak nog in traditionele woningen.

Hoe kwam u tot de vaststelling dat hét gezin niet meer bestaat?

KATHLEEN EMMERY: “De gezinsamenstelling verandert meer dan vroeger. Gezinnen gaan uit elkaar, het aantal alleenstaande ouders en nieuw samengestelde gezinnen neemt toe, jongvolwassenen blijven langer thuiswonen of komen terug thuis wonen nadat ze een periode alleen gewoond hebben.”

DIRK LUYTEN: “Door migratie hebben we, vooral in de grote steden, ook meer diversiteit in de gezinnen. Over die gezinnen en hun woonbehoeften weten we nog maar weinig.

Al die verschuivingen hebben een effect op hoe gezinnen wonen, maar het beleid speelt hier te weinig op in.”

Waar schiet het beleid tekort?

LUYTEN: “Het beleid houdt te weinig rekening met de dynamiek van gezinnen. Zo waarschuwen we voor de eenouderfamilie: voor een eenoudergezin zijn gunstige uitkeringen en systemen uitgewerkt. De meerderheid van de alleenstaande ouders heeft echter binnen een à vijf jaar een nieuwe relatie. De gunstige sociale systemen voor eenoudergezinnen maken het moeilijker voor hen om opnieuw te gaan samenwonen.”

“Ook in de sociale huisvesting zie je dat. De inkomensgrenzen om je kandidaat te stellen, zijn even hoog voor een koppel als voor een alleenstaande met kind(eren), net zoals bij de leeflonen. Maar komt

de partner achteraf inwonen bij een sociale huurder, dan speelt die inkomensgrens niet. Op die manier zet de regelgeving kandidaten aan om zich als alleenstaande met één of meer kinderen in te schrijven, en pas na de toewijzing te gaan samenwonen.”

EMMERY: “Ongeveer hetzelfde zie je bij jongvolwassenen: wonen ze nog thuis, dan telt het inkomen niet mee. Gaan ze na een periode van alleen wonen opnieuw thuis wonen, dan telt het wel mee.”

LUYTEN: “Mensen stellen zich ook de vraag of ze hun nieuwe partner officieel bij zich moeten inschrijven. Dan verandert de uitkering, verhoogt de sociale huur, de prijs voor kinderopvang... Daardoor krijgen we meer LAT-relaties en onofficiële, feitelijke samenwoonsituaties, wat in de sociale huisvesting als fraude beschouwd wordt. Dat is geen simpel verhaal: fraude kan niet en moet bestreden worden, maar de regering moet zich ook afvragen of samenwonen niet meer gestructureerd kan worden.”

EMMERY: “Samenwonen stimuleren is maatschappelijk interessant. Mensen die samenwonen, hebben minder kans op armoede, minder gezondheidsproblemen en doen minder een beroep op gezondheidsdiensten. En je hebt minder woningen en ruimte nodig. Het beleid moet gezinnen meer sensi-

“

Fraude kan niet, maar de regering moet zich ook afvragen of samenwonen niet meer gestructureerd kan worden.

Dirk Luyten,
onderzoeker van het Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen

De VMSW heeft ontwerprichtlijnen voor multifunctionele woonruimtes, maar misschien is het ook interessant om te voorzien dat modules later aangebouwd of afgesplitst kunnen worden.”

Hoe los je het zeker niet op?

LUYTEN: “Wat niet verstandig is, is sociale woningen bouwen voor alleenstaanden met kinderen. Ook de private bouwpromotoren bouwen vooral appartementen met één of twee slaapkamers, voor dat type gezinnen en voor bejaarden. Dat is misschien economisch interessanter, maar de woonnod van beiden is helemaal anders. Een alleenstaande ouder met een kind zit vaak in een tijdelijke situatie na een scheiding. Uit cijfers blijkt dat vooral vrouwen na een scheiding doorstromen in de sociale huisvesting. Misschien moet je hen daarnaast ook snel en tijdelijk kunnen opvangen, bijvoorbeeld in transitwoningen.”

biliseren en informeren over welke woonvormen mogelijk zijn. Mensen staan hier zeker voor open.”

Als mensen met een nieuwe partner gaan samenwonen, levert dat vaak nieuw samengestelde gezinnen met kinderen uit vorige relaties op. De ene week zijn ze een groot gezin, de andere week een koppel. Hoe kan de sector hierop inspelen?

LUYTEN: “Er stromen duidelijk weer meer grotere gezinnen de sociale huisvesting in. Volgens de rationele bezetting, waar elk kind volwaardig meetelt, zijn dus grote gezinswoningen nodig. Die grote gezinswoningen worden echter bewoond door ‘lege nesten’: ouderen van wie de kinderen het huis verlaten hebben. De huurprijs is voor hen geen stimulans om te verhuizen, voor een kleinere woning betalen ze evenveel. En vaak komen kleinkinderen langs, voor wie ze ook ruimte willen.”

Hoe kan je dat oplossen?

LUYTEN: “Door bijvoorbeeld in te zetten op een wooncarrière in dezelfde wijk. Net omdat SHM’s over hele wijken of complexen beschikken, zijn creatieve oplossingen mogelijk. Je kunt werken met verschuifbare wanden om een extra kamer te creëren of – zoals de wooncoöperatie in Zürich – werken met ‘tienerkamers’, aparte kamers in één woningcomplex om bij te huren. Of met een gastenkamer-systeem: kamers om voor enkele dagen te huren. Ook in Vlaanderen is er opnieuw een trend naar meer gemeenschappelijke ruimten.”

“Ontwerpers kunnen op dynamische gezinnen inspelen en meer woningen ontwerpen die nog kunnen veranderen. Nu bouwen we alleen woningen die af zijn. Het zou veel handiger zijn als een woning makkelijk vergroot of verkleind kan worden als het gezin verandert.

Meer info

www.hig.be
dirk.luyten@studiobeleid.be
kathleen.emmery@odissee.be

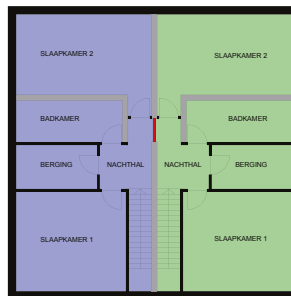

Dirk Luyten en Kathleen Emmery, *De sleutel past niet meer op elke deur*, uitgeverij Garant, 221 pagina's, ISBN: 978-90-441-3284-7. Verkrijgbaar in de boekhandel (22,90 euro) of via www.hig.be (15 euro + 3 euro verzendingskosten).

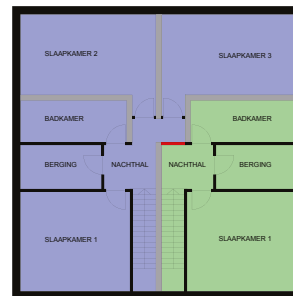
Werken met een verplaatsbare wand

Twee aanpalende woningen, drie groottes in de Kapelaan Francklaan in Boischot

SHM Zonnige Kempen zette een verplaatsbare wand op de eerste verdieping van twee aanpalende woningen. Zo kunnen één, twee of drie slaapkamers voorzien worden, afhankelijk van de gezinssituatie van de bewoners. De woningen groeien met hen mee. “In de toekomst willen we de werkwijze zeker nog toepassen, al willen we wel proberen om het systeem technisch te vereenvoudigen. Nu zijn toch wat werkuren nodig om de wand bij elke aanpassing te verplaatsen. We kunnen de gyprocwand in één stuk verplaatsen, maar de afwerking, zoals het pleisterwerk, vraagt veel werk”, zegt Anneleen Eelen van SHM Zonnige Kempen.

De verplaatsbare wand (in het rood) staat in het midden tussen de twee woningen. Elke woning heeft nu twee slaapkamers.

De verplaatsbare wand wordt tussen de badkamermuur en de nachthal geplaatst. Hierdoor krijgt één woning drie slaapkamers, de andere één.

Wooncarrière in eigen wijk

Tweesporenbeleid

Meerdere wijken van de Lierse Maatschappij Voor de Huisvesting (LMH) bestonden alleen uit eengezinswoningen uit de periode 1953-1970. De woningen waren te groot geworden voor de oorspronkelijke huurders en waren aan renovatie toe. “Voor de renovaties stippelden we een tweesporenbeleid uit: we renoveren sommige woningen als de zittende huurders ze verlaten en slopen andere om er aangepaste appartementen te bouwen”, zegt Marc Vanden Eynde van LMH. Zo verdwijnt de uniforme woningtypologie en kunnen huurders verhuizen in hun eigen wijk.

Om de hoek

Huurder Willy Rosseau (62) verhuisde in de wijk Mechelpoort van een woning met vier slaapkamers naar een appartement met twee slaapkamers type 2/3. Daar is hij erg tevreden mee.

WILLY ROSSEAU: “Ik woonde sinds 1971 in mijn oude woning, samen met mijn broer en mijn inmiddels overleden ouders. Toen mijn broer in 2011 een woning kocht, vroeg LMH of ik interesse had in een appartement dat toen nog enkel op papier bestond. Lang heb ik niet getwijfeld, omdat de locatie net om de hoek was. Ik woon nu één jaar in mijn nieuwbouwappartement en ik wil voor geen geld ter wereld wisselen of terugkeren. Mijn algemeen besluit voor huurders: als je gevraagd wordt om eventueel te verhuizen, gewoon doen! Mensen zijn geneigd om hun besluit uit te stellen: een verhuizing brengt emoties mee, er zijn verhalen verbonden aan de woning. Maar dat alles weegt niet op tegen de levensverbetering die een verhuizing oplevert.”

Willy voor zijn oude ééngesinswoning.

Willy in zijn nieuwe appartement.